

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD KOŠICE
Hlavná 25, 040 01 Košice

Váš list: 18.10.2016
Naša značka: KPUKE-2016/21431-4/91329/AL, JJ
Vybavuje: Mgr. K. Alezár, tel. č.: 055/24 55 828
Podateľňa, tel. č.: 055/24 55 111
e-mail: podatelna.ke@pamiatky.gov.sk
Košice, dňa: 18.11.2016

ROZHODNUTIE

Krajský pamiatkový úrad Košice (ďalej len „správny orgán“), ktorý je podľa § 11 odseku 1 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) vecne príslušným správnym orgánom a podľa § 9 odseku 5 pamiatkového zákona miestne príslušným správnym orgánom na úseku ochrany pamiatkového fondu, podľa § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“)

r o z h o d o l :

na základe žiadosti vlastníka: Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku - Maďarský reformovaný cirkevný zbor v Košiciach, Kovačska 15, 040 01 Košice, podanej na správny orgán dňa 18.10.2016 o rozhodnutie o reštaurátorskej dokumentácii: reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie - časti národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „kultúrna pamiatka“) **reformovaný kostol, Hrnčiarska ul., Košice**, evidovanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ďalej len „ÚZPF“) pod č. 1127/1, na parcele č. 957, kat. územie: 826 928 Stredné mesto, podľa výpisu z listu vlastníctva č. 10169, na základe súčasného stupňa poznania kultúrno-historických hodnôt podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona

takto:

s ú h l a s í s predloženou reštaurátorskou dokumentáciou - reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie: „*Reformovaný kostol, Hrnčiarska ulica, Košice, Reštaurovanie fasád – hlavná západná uličná vrátane veže, južná uličná / dvorové: severná, východná, Reštaurátorský výskum, návrh na reštaurovanie fasád, návrh postupu a technológia obnovy*“, ktorú spracoval: Mgr. art. Ľubomír Kuc, evidovaný v Komore reštaurátorov pod č. 031, so špecializáciou S6, S9, ktorý má odbornú spôsobilosť a zákonom stanovenú prax v požadovanom odbore podľa § 5 odseku 2 písmena a) zákona č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov (reštaurátorská časť), v odbornej spolupráci s Marošom Semančíkom – historikom výtvarného umenia. Výskumné práce boli realizované v máji – auguste 2016. Na základe vyhodnotených poznatkov z vykonaného reštaurátorského výskumu bol spracovaný Návrh na reštaurovanie v **rozsahu**:

- I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O PAMIAATKE (str. 3)
- II. UMELECKO - HISTORICKÝ POPIS (str. 4-5)
- III. REŠTAURÁTORSKÝ VÝSKUM (str. 6-8)
 - 3.1. Základné technické údaje (str. 6)
 - 3.2. Metodika výskumu (str. 6)

3.3. Rozpis jednotlivých stupňov prieskumu (s. 6-8)

IV. VYHODNOTENIE VÝSLEDKOV REŠTAURÁTORSKÉHO VÝSKUMU (str. 9-14)

V. Návrh na reštaurovanie – návrh postupu a technológie obnovy (s. 15-18)

VI. Návrhy a odporúčania

VII. Fotodokumentácia (s.19 – 88)

VIII. Popis sond (s.89 – 97)

IX. Makrofoto štruktúry a stratigrafia (s.98 – 99)

X. Prílohy

○ Rozhodnutie KPÚ Košice (s.101)

○ Statické posúdenie (s.101)

XI. Grafické prílohy

○ Lokalizácia sond (str. 102-104)

○ Zameranie z roku 1899 (str. 105-107)

○ Súbor rezov a profilácií ríms (s. 108)

Pre prípravu a realizáciu reštaurovania podľa predloženej reštaurátorskej dokumentácie a pre celkové zabezpečenie ochrany kultúrnej pamiatky správny orgán určuje tieto **podmienky**:

1. V podrobnostiach o podmienkach o vykonávaní odborných reštaurátorských prác a o reštaurátorskej dokumentácii je potrebné postupovať podľa § 33 pamiatkového zákona a v zmysle všetkých súvisiacich predpisov.
2. Reštaurátorské práce podľa § 33 odseku 7 pamiatkového zákona môže vykonávať:
 - Pamiatkový úrad Slovenskej republiky prostredníctvom fyzických osôb, ktoré sú v pracovnoprávnom vzťahu s Pamiatkovým úradom SR a spĺňajú kvalifikačné predpoklady na reštaurovanie podľa § 33a pamiatkového zákona,
 - člen Komory reštaurátorov SR, ktorý má odbornú spôsobilosť a zákonom stanovenú prax v požadovanom odbore, podľa § 5 odseku 2 písmena a) zákona č. 200/1994 Z. z. o komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov.
 - Vysoká škola v rámci študijného programu reštaurátorská tvorba, uskutočňovaného v študijnom odbore reštaurátorstvo.
3. Ak v priebehu reštaurovania dôjde k novým skutočnostiam alebo k odkrytiu nepredpokladaného nález, je povinný zodpovedný reštaurátor podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona nález oznámiť a prerušiť práce až do vydania rozhodnutia správneho orgánu.
4. Pokiaľ zhotoviteľ reštaurátorských prác mieni zmeniť navrhovanú technológiu alebo postup reštaurovania oproti predloženému Návrhu na reštaurovanie, je povinný postup vopred prerokovať so správnym orgánom, podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona.
5. Dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác bude spracovaná podľa § 6 odseku 3 Vyhlášky Ministerstva kultúry SR 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „Vyhláška“).
6. Reštaurátorské práce na fasádach kostola budú realizované v súčinnosti s realizátorom sanačných opatrení soklovej časti kostola na základe prípravnej dokumentácie sanácie murív, ktorú vlastníik predloží na posúdenie správne mu orgánu v zmysle podmienky č. 2 rozhodnutia správneho orgánu značka: KPUKE-2013/13610-2/55938/AL zo dňa 02.09.2013.

7. Pri reštaurovaní soklovej časti západnej fasády kostola vlastník zabezpečí odborné prekrytie horného ukončenia nopovej fólie, ktorá je súčasťou izolačnej vrstvy uličného chodníka, aby za fóliu nezatekali zrážky.
8. V prípade nutnosti nového oplechovania profilovaných prvkov, parapetov a okeníc používať titanzinkový plech.
9. Pri obnove drevených okeníc štyroch okenných otvorov na 4.NP veže vlastník zabezpečí reštaurovanie jestvujúcich okeníc, v prípade nezvratného poškodenia drevnej hmoty a oplechovania výmenu za kópie.
10. Vlastník kultúrnej pamiatky začatie reštaurátorských prác písomne (alebo elektronickou poštou) oznámi správnomu orgánu minimálne 7 dní vopred.
11. Každú závažnú zmenu reštaurátorskej dokumentácie v priebehu reštaurovania oproti schválenej reštaurátorskej dokumentácii alebo nad rámec tohto rozhodnutia vopred prerokovať a predložiť na odsúhlasenie správnomu orgánu.
12. Po skončení reštaurovania časti kultúrnej pamiatky odovzdať bezplatne do 60 dní správnomu orgánu jedno vyhotovenie dokumentácie vykonaných reštaurátorských prác podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona. Dokumentáciu vykonaných prác spracúva a za jej obsah v súlade so skutočnosťou zodpovedá reštaurátor, ktorý vykonal reštaurovanie.
13. Štátny pamiatkový dohľad na úseku ochrany pamiatkového fondu bude vykonávať zamestnanec správneho orgánu, podľa § 33 odseku 8 pamiatkového zákona.

Rozhodnutie po uplynutí troch rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti stráca platnosť, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahuje.

O d ô v o d n e n i e :

Vlastník: Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku - Maďarský reformovaný cirkevný zbor v Košiciach, Kováčska 15, 040 01 Košice, podal dňa 18.10.2016 na správny orgán žiadosť o rozhodnutie o reštaurátorskej dokumentácii: reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie fasád, časti kultúrnej pamiatky: Reformovaný kostol, Hrnčiarska ul., Košice, evidovanej v ÚZPF pod č. 1127/1, nachádzajúcej sa na parcele č. 957, kat. územie: kat. územie: 826 928 Stredné mesto, podľa výpisu z listu vlastníctva č. 10169, v rozsahu: reštaurovanie západnej, južnej, východnej a severnej fasády, vrátane exteriéru veže kostola.

Správny orgán dôkladne posúdil predmetnú reštaurátorskú dokumentáciu z hľadiska záujmov ochrany pamiatkového fondu a na základe súčasného stupňa poznania kultúrno-historických hodnôt predmetnej kultúrnej pamiatky usúdil, že boli splnené podmienky pre jej odsúhlasenie. Príslušná reštaurátorská dokumentácia je odborným podkladom na reštaurovanie časti kultúrnej pamiatky. Je prostriedkom, na základe ktorého bude reštaurátorskými technologickými postupmi a metódami sanovaná v maximálnej možnej miere autenticita fasád kostola. Reštaurátorská dokumentácia zahŕňa aj odborné posúdenie a návrh obnovy drevených autentických prvkov (4 ks okenných výplní veže, 1 ks vstupnej brány kostola v osi veže na západnej uličnej fasáde).

Predloženú reštaurátorskú dokumentáciu - reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie: „*Reformovaný kostol, Hrnčiarska ulica, Košice, Reštaurovanie fasád – hlavná západná uličná vrátane veže, južná uličná / dvorové: severná, východná, Reštaurátorský výskum, návrh na reštaurovanie fasád, návrh postupu a technológia obnovy*“ spracoval: Mgr. art. Ľubomír Kuc, evidovaný v Komore reštaurátorov pod č. 031, so špecializáciou S6, S9, ktorý má odbornú spôsobilosť a zákonom stanovenú prax v požadovanom odbore podľa § 5 odseku 2 písmena a) zákona č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov

(reštaurátorská časť), v odbornej spolupráci s v odbornej spolupráci s Marošom Semančíkom – historikom výtvarného umenia, v máji – auguste 2016.

Správny orgán konštatuje, že predložená reštaurátorská dokumentácia je z hľadiska obsahu, odborného prístupu spracovateľov a navrhovanej technológie obnovy časti kultúrnej pamiatky prehľadne a precízne spracovaná. Reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie sú spracované v súlade s rozhodnutím správneho orgánu o zámere obnovy časti kultúrnej pamiatky zo dňa 02.09.2013 značka: KPUKE-2013/13610-2/55938/AL.

Ideovým zámerom reštaurovania je v zmysle stanovnej metodiky bola obnova - reštaurovanie umelecko-historických a výtvarných hodnôt časti kultúrnej pamiatky, sanovanie jej hodnotnej existencie, rehabilitácia historických výrazových kvalít, zachovaných z jednotlivých stavebno-historických etáp – z roku 1805-11, 1853 a 1895.

Reštaurátorský výskum určil stratigrafiu na základe sondážneho výskumu viacerých stavebno-historických etáp, ktoré spresnili stavebný vývoj objektu. V primárnej - klasicistickej etape z rokov 1805-11, pod vedením prvého kurátora Juraja Farkassányiho, vznikol kostol na obdĺžnikovom pôdoryse s povrchovou úpravou fasád s vápennými omietkami a farebným náterom. V roku 1853 bola nad západným priečelím dobudovaná nízka veža, nadstavaná do dnešnej výšky v roku 1895. Súčasťou posledne uvedenej prestavby bolo prefasádovanie západnej uličnej fasády s vystupujúcim rizalitom v osi ulice Pri Miklušovej väznici. Reštaurátor z tejto stavebno-historickej etapy identifikoval bohato členenie eklekticky poňatej uličnej fasády „s použitím dvojvrstvovej štukovej hmoty hydraulicky spojená podielom s románskym cementom sivohnedočervenej prirodzenej farebnosti“, kombinovanej maľovaných čiernymi linkami. Bočné fasády s vápennými omietkami boli opatrené farebným povrchovým náterom, prispôsobeným prirodzenej farebnosti tzv. románskeho cementu. Mladšie povrchové nátery z 20. storočia, znehodnocujúce celkový architektonický výraz fasád z poslednej stavebno-historickej etapy z roku 1895, reštaurátor navrhuje odstrániť.

Správny orgán navrhovaný spôsob reštaurovania fasád kostola pripustil a vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia určil vlastníkovi podmienku, aby pri reštaurovaní soklovej časti, ktorá je najviac poškodená vzliňavosťou zemnej vlhkosti, zabezpečil odborné prekrytie horného ukončenia nopovej fólie, ktorá je súčasťou izolačnej vrstvy uličného chodníka. V súčasnosti nie je vysadenie nopovej fólie v okrajoch chodníka pri fasádach uchytené krycou lištou, preto je pravdepodobné, že v budúcnosti môže byť tento nedostatok zdrojom sanačných defektov. Rovnako je súčasný stav nevhodnou prezentáciou západnej fasády predmetnej kultúrnej pamiatky.

Na základe vizuálneho zisťovania a sondáže predmetného reštaurátorského výskumu sa možno domnievať, že k poškodeniu došlo v dôsledku sanačných defektov, spojených pravdepodobne so zatečením v mieste napojenia klampiarskych prvkov, vzliňavosti zemnej vlhkosti a pravdepodobne aj použitím nevhodných cementových nepriedušných omietok pri poslednej obnove, zistených v soklovej časti fasády. Správny orgán preto určil už v rozhodnutí o zámere reštaurovania fasád kostola (značka KPUKE-2013/13610-2/55938/AL zo dňa 02.09.2013, podmienka č. 2) vlastníkovi podmienku zabezpečiť spracovanie **prípravnej dokumentácie obnovy** - návrh sanácie zavlhnutých častí nosných murív, na ktorých sa nachádzajú autentické omietkové vrstvy a povrchové nátery. Úlohou návrhu sanácie bude predovšetkým zistiť príčiny zavlhnutia obvodových múrov a pilierov v lodi kostola a tiež klenby schodiska južného chóru. Dôležité je, aby odborný posudok sanácie murív bol realizovaný v zmysle uvedeného rozsahu podmienok predmetného rozhodnutia, a predovšetkým v súčinnosti s postupom reštaurovania, ktorým sa určí rozsah zachovaných autentických omietkových vrstiev a farebných povrchových náterov, ktoré sú predmetom pamiatkovej ochrany, a ktoré nemožno odstrániť. Správny orgán konštatuje, že **vlastník dosiaľ uvedenú prípravnú dokumentáciu nepredložil**, pričom jej posúdenie a odsúhlasenie správnym orgánom je nevyhnutným podkladom pre kvalitnú realizáciu reštaurátorských prác na fasádach kostola a zároveň odstránenie sanačných defektov, ktoré v budúcnosti môžu poškodiť samotné reštaurátorské dielo.

Pri obnove drevených oplechovaných okeníc (4 ks) na 4.NP veže kostola, ktoré sú poškodené a s nevhodnou farebnou povrchovou úpravou oplechovania, je dôležité predmetné okenice zachovať, nakoľko v zmysle historickej fotodokumentácie z medzivojnového obdobia (v archíve Východoslovenského múzea v Košiciach) je správny orgán toho názoru, že uvedené drevené výplne reprezentujú jednu zo stavebno-historických etáp. Preto je nutné okenice prioritne zachovať a reštaurovať, príp. po exaktnom preukázaní nezvratného poškodenia drevnej hmoty vymeniť za kópie. V prípade, ak vlastník zamýšľa výmenu poškodených okeníc za tvarovo odlišné, napr. za drevené žalúzie, **zabezpečí doplnenie archívneho výskumu predloženej reštaurátorskej dokumentácie**, (napr. fotodokumentácia z obdobia okolo roku 1895, historické plány s pohľadmi fasád, písomné záznamy a pod.) ktoré preukáže autentické členenie okeníc z konca 19. storočia, kedy došlo k nadstavbe veže o 4.NP.

Správny orgán uložil vlastníkovi písomne oznámiť začiatok reštaurátorských prác na časti kultúrnej pamiatky minimálne 7 dní vopred. Ak v priebehu samotného reštaurovania dôjde k novým skutočnostiam alebo k odkrytiu nepredpokladaného nálezu, správny orgán uložil zodpovednému reštaurátorovi práce prerušiť, podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona. V zmysle príslušného zákona správny orgán rozhodne o ďalšom postupe najneskôr do troch pracovných dní od prerušenia reštaurátorských prác. Pokiaľ zhotoviteľ reštaurátorských prác mieni zmeniť navrhovanú technológiu alebo postup reštaurovania oproti predloženému Návrhu na reštaurovanie, je povinný postup vopred prerokovať so správnym orgánom, podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona.

Správny orgán ďalej určil vlastníkovi podmienku, aby po skončení reštaurovania predmetnej časti kultúrnej pamiatky odovzdal bezplatne do 60 dní správnemu orgánu jedno vyhotovenie dokumentácie vykonaných reštaurátorských prác podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona, pričom dokumentáciu vykonaných prác spracúva a za jej obsah v súlade so skutočnosťou zodpovedá reštaurátor, ktorý vykonal reštaurovanie.

V zmysle ustanovenia § 33 odseku 6 pamiatkového zákona správny orgán preskúmal predloženú reštaurátorskú dokumentáciu: reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie fasád Reformovaný kostol, Hrnčiarska ul., Košice a pretože nezistil dôvody, pre ktoré by odoprel udelenie súhlasu, v uvedenom rozsahu súhlasil s predloženou reštaurátorskou dokumentáciou a pre zabezpečenie ochrany pamiatkového fondu určil podmienky pre reštaurovanie a spracovanie dokumentácie vykonaných reštaurátorských prác podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona, ktoré je vlastník povinný splniť.

Podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona si správny orgán ponecháva jedno vyhotovenie predloženého Návrhu na reštaurovanie na vykonávanie pamiatkového dohľadu.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia prostredníctvom Krajského pamiatkového úradu v Košiciach na Pamiatkový úrad Slovenskej republiky v Bratislave. Toto rozhodnutie je možné preskúmať súdom až po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. Kristína Markušová
riaditeľka
Krajský pamiatkový úrad Košice